AUTOPILOT PÅ LIVET

ETT NYHETSBREV FRÅN FUTUREWISE

— FEBRUARI 2020 —

FUTUREWISE

VAD VÄLJER DU: MÄNNISKA ELLER MASKIN?

Bort med tassarna och låt autopiloten sköta flygningen, tack.

Tänk dig att du ska åka till Spanien på semester. Du sätter dig till rätta i flygplansstolen och tittar ut medan planet taxar mot startbanan. I högtalaren säger flygkaptenen välkommen ombord. Allt tycks välbekant, men så plötsligt säger kaptenen: ”Idag tänkte vi låta bli att använda autopiloten. Istället är det jag som kommer att ratta planet manuellt. Tack för er uppmärksamhet, vi återkommer med mer information när vi är i luften.” Skulle detta få dig att känna dig tryggare eller inte?

Om jag själv hade ställts inför detta scenario hade jag nog börjat fundera på en del saker. ”Hmm, är det verkligen säkert att köra så här stora plan manuellt?” ”Är det säkert att han har koll på andra flygplan verkligen?” ”Vad händer om han har en dålig dag?” Någonstans längs vägen har mitt förtroende för en autopilot blivit större än förtroendet för en enskild pilot.

Men om nu tekniken blir så bra på att fatta beslut under en flygning, varför ska vi nöja oss där? Varför inte låta tekniken ta över mer av mänskligt beslutfattande? Spotify är ju exempelvis redan bättre än mig på att hitta nya musik jag gillar. Detta nyhetsbrev tar sig an den smått filosofiska frågan: vad blir det kvar av oss människor när tekniken fattar allt fler beslut åt oss?

Att vi gradvis håller på att sätta stora delar av våra liv på *autopilot* är kanske en av de mest ouppmärksammade – men för framtiden mest betydelsefulla – trenderna. Men det är sannolikt ett fenomen som givet en fortsatt utveckling i tangentens riktning kan få stor betydelse både för enskilda personer som för mänskligheten i stort. Vi listar nedan ett urval av relevanta områden där tekniken gör allt djupare intrång.

Med Routeperfect minimerar du tankemödan på reseplaneringen.

AVANCERAD RESEPLANERING

Ett område där tekniken verkligen kan underlätta är reseplanering. Även om man vet vilken destination man ska till är det svårt att veta vad som är intressant att ta del av. Visst, det finns webbsidor och resehandböcker med tips, men dessa kräver att man läser på och många gånger redan från början vet den exakta färdvägen.

Flera appar och webbtjänster kan nu automatisera detta. Genom att exempelvis ange datum, startpunkt och slutpunkt, budget, samt vilka intressen man har kan man få en färdig dagsplanering på detaljnivå ner på minuten. Man får förslag på transport, sevärdheter, restaruranger, aktuella konserter och annat. Man behöver således inte göra den insats som krävs för att manuellt gräva fram alla dessa fakta. I gengäld finns faran att resan känns lite väl tillrättalagd och utan överraskningar.

Man behöver förstås inte heller veta vart eller när man ska åka. Genom att ge en artificiell intelligens tillgång till din kalender och din e-post kan den analysera innehållet och komma med förslag på både resmål och tidpunkt. Utifrån din mailkorrespondens kan man skapa en bild av din personlighet och ge förslag på en typ av semester som sannolikt passar. Detta kan matchas mot andra personer med liknande bakgrund och intressen för att se vilka länder de har besökt (som en kuriositet byggde jag en liknande matchingsfunktion för tio år sedan på communityn Hello Backpacker).

EN PERFEKT(ARE) PARTNER

Ett exempel på AI-dejting är AIMM (Artificial Intelligence Matchmaker) som analyserar din röst, vad du säger och hur du känslomässigt reagerar. Appen introducerar sedan "kandidater", en i taget som du får ta ställning till.

Att dejtingmarknaden online har exploderat är ingen nyhet. Inte heller att det finns professionella dejtingcoacher som hjälper dig fixa de mest smickrande fotona och skriva de bästa beskrivningstexterna. Det finns till och med dejtingcoacher som hjälper sina kunder med konversationen, även om risken då ökar att det i själva verket är två dejtingcoacher som sitter och skickar meddelanden till varandra.

På senare tid har flera företag tagit en mer vetenskaplig approach till matchmakingprocessen. Det kan handla om djupare personlighetsundersökningar eller till och med matchning utifrån dna. Artificiell intelligens är en viktig ingrediens i dessa erbjudanden. Genom att analysera stora mängder profiler för "lyckliga par" vill man hitta den magiska formeln för kärlek. Och varför skulle inte detta lyckas? Att vi människor skulle ha någon särdeles utpräglad förmåga att hitta rätt partner tycks empirisk bevisföring motbevisa.

Vidare kan man analysera tidigare beteenden och preferenser, hur man agerar inne på tjänsterna, tidigare respons, etc. för att skapa mer relevanta matchningar. Möjligheten finns att hitta nyanser som för två stressade dejtare helt kan gå dem förbi. Och som i alla AI-lösningar blir de bättre med mer data så ju mer data du kan uppbringa desto bättre.

Vad händer om lösningar som dessa blir bättre än oss människor att hitta partners? Man kan förstås tänka sig bättre och längre förhållanden om matchningen blir bättre. Men också att många befintliga förhållanden riskerar att spricka. Någon som bara vill "gå in och titta" stirrar inom kort rakt in i ögonen på personens perfekta match.

DÖP DITT BARN TILL KILLIE

Namngivning brukade vara lätt (tidigare ofta far- eller morföräldrarnas namn), men har nu blivit en krävande uppgift. Tills AI tar över vill säga.

Vårt senaste barn har under sitt första levnadsår levt i en märklig och kanske lite förvirrande värld. Det tog nämligen över ett år innan hon fick sitt namn. Vi har testat och provat flera olika namn under tiden utan att kunna bestämma oss. Nu har vi till sist bestämt oss, men man kan fundera på om tekniken inte kunde vara behjälplig här.

Intresset tycks stort för udda och annorlunda namn som i framtiden nästan kan förvandlas till personliga varumärken. Ta bara ett urval av namn från vår äldre dotters förskolekompisar: Jax, Kilian, Milian, Lorik och Cora.

För den som inte vill anlita en ”nameologist” (jo, det yrket finns faktiskt), kan man dra nytta av en AI-lösning som kan generera nya barnnamn om man inte är nöjd med de befintliga. Utifrån 8 000 barnnamn har man med maskininlärning låtit generera en uppsättning nya namn. Många av dem är riktigt kreativa, vad tror du exempelvis om Killie och Ahbort?

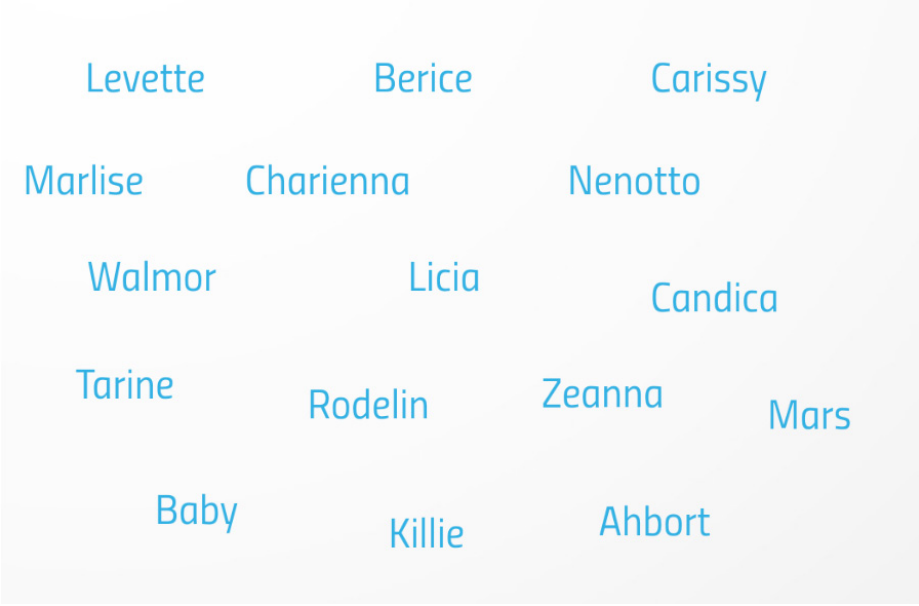

KATTVIDEOR ROLIGARE ÄN PROGRAMMERING

Tycker du liksom Bob att kattvideor är roligare än att arbeta?

Även något så centralt som vårt arbete går förstås att lägga ut. Det kanske mest fascinerande exemplet är ”Bob”, som tidigare var anställd som programmerare på ett stort amerikanskt bolag. Hans något udda arbetsdagar såg typiskt ut så här:

10.00 Kommer till jobbet, surfar på nätet, kollar på kattvideor
11.30 Lunch
13.00 Kollar annonser på eBay
14.00 Facebook
16.30 Skriver mejl till ledningen om vad han åstadkommit under dagen
17.00 Går hem

Var cheferna nöjda med Bob? Absolut! De hade inga som helst synpunkter på hans leveranser. Tvärtom ansågs han vara företagets bästa programmerare. Hans årslön översteg en miljon kronor. Hur lyckades Bob få ihop denna ekvation? Svaret är att Bob hade lagt ut sitt programmeringsjobb till billiga underkonsulter i Kina. Genom att avsätta en femtedel av sin lön kunde han få jobbet gjort med bravur och dessutom få full fritid på kontoret. Allt hade varit frid och fröjd om företaget inte hade upptäckt att extremt många inloggningar skedde från Kina. När företaget började nysta i det hela ledde spåren till Bob. Man fann hundratals fakturor från kinesiska programmerare i hans dator. Bob, som han senare kom att kallas i media, fick sparken.

I takt med allt mer avancerad teknik kan allt fler lockas att låta smarta AI-lösningar utföra deras arbetsgifter. Det finns exempelvis redan en AI som kan generera 20 000 rader reklamtext per sekund (välj om den ska vara säljande, rolig, poetisk eller hjärtvärmande). Risken är förstås överhängande att arbetsgivaren får kännedom om dessa lösningar och man gör sig själv helt onyttig.

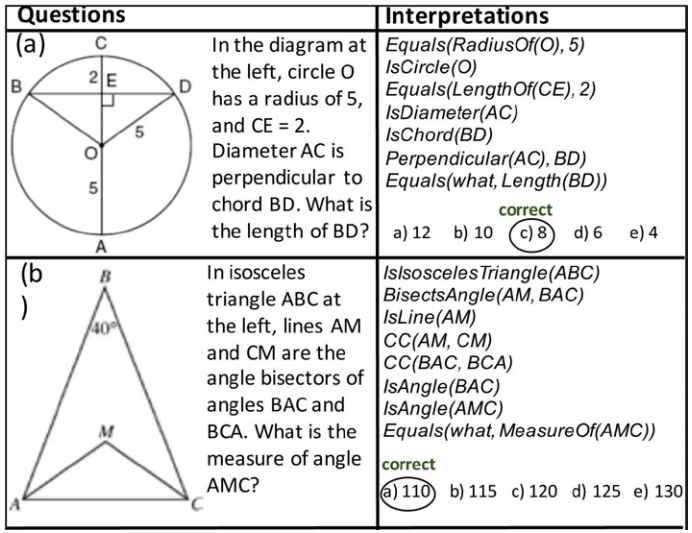

En AI som denna fixar snart läxorna åt skolbarnen.

LÄXOR AV AKADEMISKA SKRIBENTER

Min farmor berättade för mig att hon hade två till fyra läxor varje dag när hon gick i skolan. De yngre förväntades lägga fem timmar i veckan på denna ”överläsningstid” – de äldre dubbelt så mycket. Idag är det för de flesta barn och unga betydligt lugnare, men trots det är det många som knotar och vissa som inte vill göra läxorna alls.

I skolvärlden har ett nytt fenomen dykt upp där eleverna låter andra personer – i helt andra delar av världen – göra deras läxor. I exempelvis Kenya har detta blivit big business. Många akademiker och forskare i Nairobi jobbar extra som ”akademiska skribenter”, vilket innebär att de slutför skoluppgifter åt studenter runt om i världen. Det kan handla om allt från triviala uppgifter till att författa hela uppsatser. Då nivån på engelska är så hög i Kenya har detta blivit landet som toppar listan över de länder där dessa tjänster erbjuds. En intervjuad kenyan säger att han tjänar 10 000 kronor extra i månaden på detta.

Steget härifrån är inte långt till att låta datorer göra läxor. För de blir allt bättre. En AI-lösning kallad GeoS lyckades få 49 procent rätt på geometridelen i det amerikanska SAT-testet – ett resultat som var likvärdigt med en genomsnittlig elev. I Kina har en ”robot” klarat testet för läkarexamen. Det är alltså inte givet att framtidens ungdomar själva kommer att vara de som gör sina läxor. Och varför skulle de, om deras föräldrar på samma sätt outsourcar sitt jobb, kan man fråga sig.

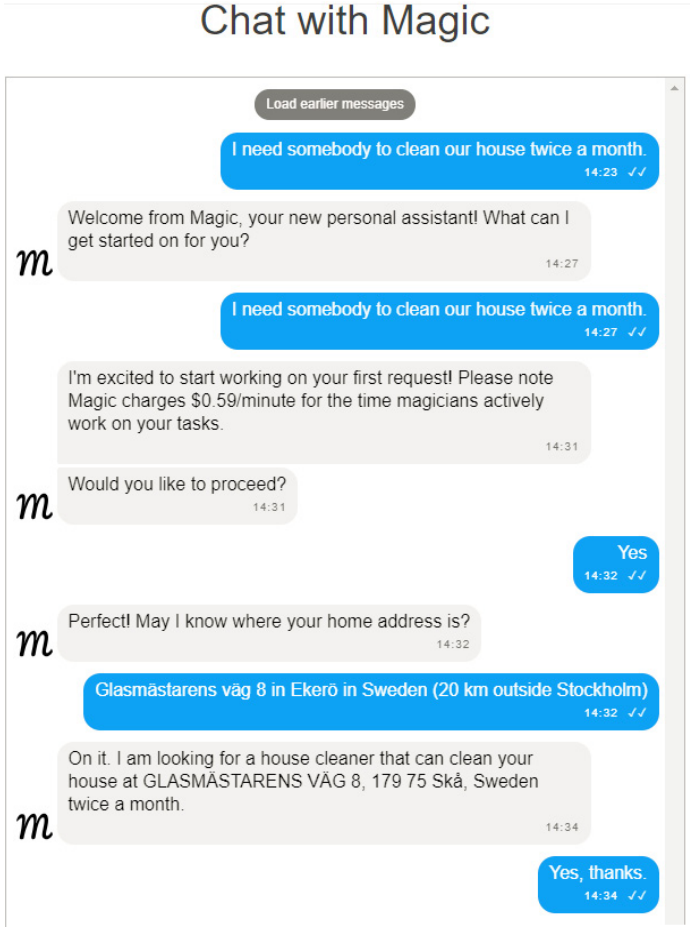

Magic är ett magiskt sätt att förenkla sitt liv.

DET OUTSOURCADE LIVET

Hur mycket av våra förehavanden är vi beredda att lägga ut på andra? Ett kul exempel är en hundägare som intervjuas i boken *The Outsourced Self* av Arlie Russell Hochschild. Han betalar någon för att rasta hans hund måndag till fredag, men inte på lördagar. ”Varför ska man ha en hund om man inte går ut och går med den på lördagar?” säger han.

Den omfattande outsourcingbranschen, som spänner över allt från barnkalas till vård av anhöriga, genomgår nu två fundamentala skiften. Det första skiftet är att dessa tjänster dyker upp på distans med lösningar som *Magic* och *Operator*. Företag som dessa fungerar som en personlig butler och underlättar för privatpersoner med mycket pengar men för lite tid. Den som vill ha hjälp med att boka biljetter, få presentidéer eller rekommendationer för ny inredning får handfasta råd och tips. Det blir ett sätt att delegera sitt beslutsfattande och sina inköp till en betrodd tredje part i den mån de bedöms tillföra ett signifikant värde i dessa transaktioner.

Själv har jag testat Magic och blev förvånad. Jag tänkte att ett amerikanskt företag inte skulle fixa uppdrag i Sverige, men jag hade fel. I en chatt med dem skrev jag att jag ville ha någon som skulle städa vårt hus två gånger i månaden. De bad mig vänta lite och efter ett kort tag hade kollat upp tre lokala städföretag där jag bor och frågade om jag ville boka ett möte med ett av dem måndag morgon 10.00.

Nästa fas av dessa butlertjänster är förstås att de utförs av en intelligent AI. En smart agent som beställer biljetter, sköter mötesbokning, meddelar förseningar, föreslår presenter, genomför inköp, etc. Redan idag finns många av dessa tjänster som enskilda smarta lösningar, men när dessa börjar aggregeras närmar vi oss verkligen science fiction i rekordfart.

Vilken av cirklarna kommer vi huvudsakligen att befinna oss i om AI får styra besluten?

MER ELLER MINDRE SERENDIPITET?

Alla vill leva ett bra liv. Alla vill fatta de bästa besluten som gör oss så lyckliga som möjligt. Vi vill ha den ultimata semestern, den perfekta partnern och jobbet eller läxorna smidigt utförda. Varför skulle vi själva var bäst lämpade för att fatta de beslut och utföra de sysslor och moment som krävs för att nå dithän? Om en AI är bättre på att uppfostra mitt barn än vad jag som amatörpappa är – ska jag låta den? Vi kanske inte ens är bäst lämpade själva att sätta upp våra livsmål?

Vad vi ser nu är början på en strömlinjeformning av livet där det handlar om att ta bort all friktion. Problemet är att friktionen många gånger är själva livet. Att planera en resa, att välja födelsedagspresent eller att ta hand om den sjuka släktingen. Det går att leja bort saker som dessa, men det innebär också risken att vi tappar delaktigheten i något större. Att vi missar de små detaljerna som på något märkligt sätt också skänker oss lycka.

Vi riskerar också att missa *serendipitet*, lyckosamma men oväntade upptäckter. Det är när man hittar den indiska restaurangen (utan app) som har fantastisk mat eller när man tar en skogspromenad (utan gps) och upptäcker ett hav av kantareller. Dessa oplanerade lyckträffar rimmar illa med den mer vetenskapliga approachen om ett tillrättalagt liv. Detaljplanerade upplevelser kan förstås hålla hög kvalitet, men de är precis motsatsen till oväntade. Även planerad lycka är lycka, men frågan är om inte känslan av att bryta sig ur buren av externaliserat beslutsfattande ibland kommer att bli stark. Omvänt kan man förstås se avancerade reseförslag och udda barnnamn som verklig serendipitet. Kanske blir det just tvärtom, att vi med autopiloten tvingas ut ur vår bekvämlighetszon för att verkligen ta del av och utforska världen.

Klarar du dig själv eller ska du låta AI ta över beslutsfattandet i ditt liv?

DET FINNS EN APP FÖR DET DÄR...

Vad kommer då att krävas av oss människor? Troligen att vi lär oss bestämma var vi drar vår personliga gräns. Det kanske exempelvis är av godo med en algoritm som vaskar fram relevanta dejter på en dejtingsajt, men man kanske själv vill göra urvalet vilka man ska kommunicera med och vad man ska säga. Man kanske väljer att få hjälp med att hitta det perfekta namnet på startup-företaget, men vill välja namn på sin nyfödda bebis själv. Inför varje val vi ställs måste vi först ställa oss frågan: ska jag själv eller AI avgöra detta? Att välja vilka val vi ska göra och vilka vi ska låta datorer eller andra personer göra kommer sannolikt att bli en av de viktigaste mänskliga förmågorna i framtiden.

Att tänka att det finns säkert en app för det är, är tilltalande, men frågan är vad som händer med våra kognitiva funktioner om vi outsourcar allt till tekniken. Att låta tekniken ta hand om och styra våra liv har sannolikt en baksida. Kommer vi förlora förmågan att förstå vad vi vill och att fatta egna beslut om våra liv? Kommer vi någonsin kliva ur den beslutsbubbla som AI kan medföra? Vilka är vi som människor när vi lägger ut allt mer beslutsfattande på AI? Är det våra handlingar eller någon annans? Är det ett uttryck av mig själv eller av en algoritm? Vilken betydelse får vänner och familj? Vad blir kvar av oss människor? När vi nirvana eller tillbringar vi den frigjorda tiden med appen Tik-Tok?

Såklart får vi hjälp även med frågor som dessa av tekniken.

FRÅN NEGATIV TILL POSITIV FRIKTION

Saker som en gång sågs som intuitiva och självklara – att välja partner, välja namn på ditt barn, välja semestermål, välja musik, till och med att förstå vad man vill (jättelätt på 1800-talet och tidigare: skaffa mat och tak över huvudet) – är något som i högre grad läggs ut på entreprenad, endera till betalda experter, eller som jag tror, i en förlängning, till allt smartare algoritmer. Denna outsourcing av stora delar av vårt intima liv till teknik för sannolikt med tiden med sig ett omvälvande skifte av vilka vi är och uppfattas som. Kanske förstärks vår identitet på bekostnad av vår autonomi.

Att inte dra nytta av den hjärnförmåga som begåvats oss människor kan tyckas slösaktigt. Informationsåldern handlar kanske inte om att låta oss veta allt mer, utan istället att låta oss kunna allt mindre. Men en kanske ännu allvarligare fråga är förstås vem som kommer att styra och kontrollera algoritmerna. Jag ger mig inte in i denna snåriga diskussion om etik och bolag med starka kommersiella intressen här, men frågan lär vara fortsatt aktuell.

Ett teflonliv kan tyckas tilltalande, att frigöra tid för andra, till synes väsentligare eller åtminstone roligare, aktiviteter. Men kanske blir det allt viktigare att återföra andra former av friktion, *positiv friktion*. Att söka denna kommer sannolikt att bli en av detta århundrades viktigaste uppgifter. Vi är framme vid samma gamla fråga som alltid, men med ett litet tillägg: vad är meningen med livet (med AI som beslutsfattande kompanjon)?

LITE OM FUTUREWISE ERBJUDANDEN:

SENASTE KURSEN FICK MAXBETYG 5,0 I SNITT!

OMVÄRLDSANALYS

Futurewise producerar toppkvalitativa och skarpa omvärldsanalyser för just er bransch.

Vi kartlägger er marknad, gör intervjuer, letar trender, studerar alternativa affärsmodeller och sammanställer resultaten i lättillgängliga rapporter.

För att involvera personalen tar vi helst fram materialet tillsammans mer er under interaktiva workshops.

Klicka för att läsa mer om omvärldsanalys

FÖREDRAG

Vi håller upp emot 100 föredrag årligen där vi presenterar inspirerande trender och tankeväckande framtidsbilder.

Vi siktar på att underhålla samtidigt som vi delger ny kunskap och kryddar sedan med lite provokation.

Anlita Futurewise till nästa konferens, kick-off eller kundevent!

Klicka för att läsa mer om föredrag

UTBILDNING

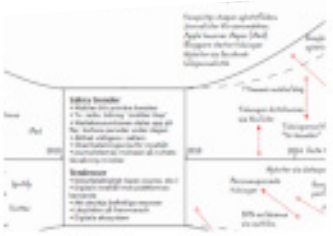

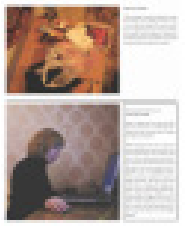

Vi arrangerar flera gånger per år öppna utbildningar i omvärldsanalys. Lär dig kombinera beprövade metoder med nya IT-verktyg för att skapa effektiva plattformar för systematisk omvärldsanalys.

Du tränar förmågan att tidigt upptäcka trender liksom hur man drar nytta av dem.

Ta två utbildningsdagar och se till att bli en grym trendspanare du också!

Klicka för att läsa mer om utbildning

FUTUREWISE